

Νά, τί ἀξίζει νά σᾶς θυμίση κάνεις: Τὸ παλληκάρι τ' ἀληθινό, ὁ ἐβγενικὸς ὁ ἄντρας, στὸ κάθε τι διάφορος φανερόνεται ἀπ' ἀνθρωπάριον — τίς χυδαῖες τίς ὑπαρξες. "Ἐτσι καὶ τὸ ξεβγενισμένο καὶ τὸ μεγαλόφυχο τὸ ἔθνος: Ἄπὸ τὸν ἄνοιαγο καὶ τὸν ἀκαμάτη κόσμον, τὸ φωνακλά, τὸν ἄγνωρο καὶ τὸν πολυξερὸ ἀπ' τὸ λαὸ πὺ εἶναι δοῦλος χλίες φορὲς στήν ἀσκήμια, κι ἀπ' τοὺς «κοντόφωτους καὶ τοὺς μικροὺς τοῦ κόσμου σέρνεται» ἀπὸ τὸν ὄγλον τὸν ἀνίδεο καὶ μουρνταρόφυχο, τὸ ἐβγενικὸ τὸ ἔθνος χλιμίδες μίλιον μακριὰ ξεχωρῶζει. Καὶ ὁ σπουδαχτικὸς καὶ ὁ προσεχτικὸς ὁ παρατηρητὴς, ἐββληθητικὰ τὴν ξεδιαλίνει τὴν ἀλήθεια: Τοῦ ἐβγενικοῦ λαοῦ τὰ αἰσθήματα εἶνε σταθερά, βυσταχερὰ καὶ σωστά — παιδιὰ γνοιασμένης, φροντισμένης, καὶ μὲ τὴν ψυχὴν, δουλειᾶς — ἀποτέλεσμα σκέψης βουθεῖας. Τὸν ὄγλον νὰ τότε συνελάρης δύσκολον καθόλου δὲν εἶναι. "Ἐχει αἰσθήματα ἐρκολοκίνητα, κι ὁμορφον ἴσως, ὅμως ἡ βίαση λείπει, καὶ τὸ θεμέλιον. Μπορεῖς νὰ τότε πειράξῃς καὶ νὰ τότε γαργαλῆξῃς ὅπου σ' ἐφαριστεῖ, κατὰ τὴν καυατσουσὴν σου καὶ τὴν ἀνάγκη σου. Μονοστιγμῆς ἀνάφτει κι ἀγριέβει καὶ σὰν ἀγρίμι τρέχει στοὺς δρόμους, ὅσο βυστῆ τὸ γαργάλισμα. Σὰ θάμι μοιάζει, μὰ γιὰ λίγην ὄρα. Τὸ γαργάλισμα γλήγορον περνῆ, καὶ ὡς ἐκεῖ ὁ θυμὸς του, ὡς ἐκεῖ ἡ κίνησις, ὅχι παραπέρα ἢ ἐνέργειά του. Φάβλος κόσμος. "Ὀχλος. Τοῦ κόσμου ὅμως τοῦ ξεβγενισμένου τὰ αἰσθήματα — σὰν καὶ τοῦ παλληκαριοῦ: σωστά, μετρημένα καὶ συνεχόμενα. Βυστοῦν.

Ὁ Βενιζέλος εἶναι τέτιος, κ' εἶναι ἀλλοιώτικος. Ψέφτης, ἀνεπιτήδειος, γελιστής, φαγάς. Μὰ ὁ Βενιζέλος εἶτιν ἐκεῖνος πὺν χτές, τὸ λέγατε τοῦ λόγου σας, ὅλα τὰ σιγκινοῦσε, «κ' ἦρθε νὰ σύρη τὸ σεμνὸ χορὸ πὺν οὐ μᾶς κίμη ἐμένα Ὀλυμπο ξανά, κ' ἐσέ, ἔρημιν χώρα, κόσμον». Τὰ αἰσθηματὰ σας ἄλλα χτές, καὶ ἄλλα σήμερον, καὶ ποίος ξέρει τί λογῆς ἄβριο, Ἑλλαδίτες! Βάρβαρος κόσμος. Νὰ σᾶς κλαίη κανεῖς.

Σωξόπολη, 21/7/1911.

ΣΤΑΒΡΟΣ ΜΑΒΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ

"Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Ὀθωνα βαλθήκαμε νὰ γίνουμε Ἐφροπαῖοι. Καλοδεχτήκαμε κάθε νεωτερισμὸ τοῦ φράγκικου πολιτισμοῦ, σὲ ρούχα καὶ σὲ φερσίματα, σὲ νομοθεσία καὶ φιλολογία. Τὸ Οἰκογενειακὸ καὶ τὸ Διοικητικὸ Δίκιον (ὅπου διορθώθηκε τὸ Ἀυτοκρατορικὸ κείμενον) κατάντησε χάβρον ἀντιλογίας, βοήρκος γλιστάρικος ὅπου τσαλαβουτῆ ἢ δικιουσὴν καὶ τὸ χρωστοῦμε στ' ἀχώνευτα μαθήματα πὺν μᾶς προφτάνουν ἀπὸ τὴ Δύση. Σὰ βάρβαροι βυσταχικοὶ καὶ σὰν παιδιὰ κακαναθρεμένα ριχτήκαμε σ' ὅ,τι μᾶς γυάλισε, κακοχορτάσαμε μὲ ὅ,τι πρωταραπίξαμε καὶ πασαλεφτήκαμε ψεύτικη λαμπροσύνη.

ΕΡΜΟΝΑΣ

Ο ΑΡΗΓΙΑΝΟΣ (*)

Α'

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ
Ο ΒΕΖΥΡΗΣ
Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΑ
ΟΙ ΑΒΑΙΚΟΙ

Ὁ Α' ΑΒΑΙΚΟΣ (μπρὸς στὸ παράθυρον κοιτᾶζοντας ὄξω). Φεγκαράκι μου λαμπρό...

Ὁ Β' ΑΒΑ. (πειραχτικὰ). Φῶτα μου νὰ περπατῶ....

Ὁ Α' ΑΒΑ. (χωρὶς νὰ κινήθῃ). Φῶτα τοῦ νὰ περπατάει! (γυρίζοντας). Ἦθελα νὰ βρισκομεν στὴ χώρα τῶν κίτρινων λουλουδιῶν... (προχωρόντας στὸν κίρκλον τῶν ἄλλων πὺν μιλοῦσιν δυνατὰ). Ἡ μακαρίτισα ἢ κυρούλα μου μὲν τῶχε πωμένο (σὺ μονι-

(*) Τὸ χερόγραφο τοῦ Ἀρήγιανου μοῦ χαρίστηκε ἀπὸ τὴ μακαρίτισσα τὴ γιὰ Καμπύσινα μίξι μὲ ἄλλα ἀτύπωτα χερόγραφα τοῦ Καμπύση. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ, τὸ χωριὰτικο ρομάντζο Ὀχτροὶ καὶ φίλοι», τῶδωσα καὶ δημοσιεύτηκε πρὸ τρία περὶπου χρόνια στὸ «Monde Hellénique». Ἐνα ἄλλο μικρὸ διηγηματάκι Ὁ Γιάννης Μάνταλος (γραμένο στὰ 1895), ἓνα μονόπρακτον δράμα Ἡ γιορτὴ του (γραμένο στίς 18 τοῦ Νοέβρη τοῦ 1895), κ' ἓνα ἀτέλειωτον διήγημα Ἡ Τζουλιὰνα Δέρν, (γραμένο στὸ Μονάχο, ἴσως τὴν ἐποχὴ πὺν γράφτηκε κι ὁ Ἀρήγιανος, τὸ χειμῶνα τοῦ 1898), θὰ δημοσιευτοῦνε ἀργότερον στὸ «Νουμά». «Οἱ Λεκαπνοί», συνέχεια τῆς «Μίς Ἄννας Κούζλεῦ», ἔτσι ἀτέλειωτον, ὅπως μοῦ παραδοθήκανε ἀπὸ τὴ μάνα του (ἢ Α' πράξις, μὰ σκηνὴ ἀπὸ τὴ Β' κι ἀλάκαιρη ἢ Δ' καὶ τελευταία πράξις), δημοσιευτήκανε στὸ «Νουμά» (ἀριθ. 117, 118, 119, 120, 121, 122, Ὀχτώβρης — Νοέβρης 1904).

Στὰ χερόγραφα τοῦ Καμπύση, ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατό του, βρεθήκανε δυὸ μέρη μοναχὰ τοῦ Ἀρήγιανου. Τὸ Α' μέρος πᾶνον πᾶνον ἔχει τὴ μερομηνία Ἐμόναχον 1/13 12.98. Εἶναι 11 μεγάλα κατεβατὰ χαρτὶ τὸ Α' μέρος καὶ 10 1/2 κατεβατὰ χαρτὶ τὸ Β', μὲ πολλὰ σβησίματα καὶ διορθώματα. Ἀπὸ τὸ γράψιμον φαίνεται πῶς εἶναι τὸ πρωτόγραφο, ἴσως καὶ μόνον τὸ σκέδιον τοῦ δραματόου. Ζώντας ὁ Καμπύσης δημοσίευσεν ἓνα κομμάτι τοῦ Ἀρήγιανου στὸ «Διόνυσον», σὲ στίχους, κι ὀλωσδιόλον ἀλλοιώτικον παρὰ ὅπως εἶναι στὸ χερόγραφο. Τὸ κομμάτι αὐτὸ θὰ δημοσιευτεῖ σὰ συνέχεια καὶ στὸ «Νουμά», ἄμα τυπωθοῦνε τὰ χερόγραφα πὺν βρισκονται στὰ χέρια μου. Καὶ ἔτσι θὰ φανεῖ πῶς τὸ πρωτοσκέδιαζε καὶ πῶς τᾶλλαξε τὸ δρῆμα του ὁ Καμπύσης.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

χός του). Ὡ χρυσές ιστορίες τῶν διαμαντένιων κόσμων....

Ὁ Γ' ΑΒΑ. (στούς ἄλλους). Σωπάτε καὶ παραμιλάει.

Ὁ Δ' ΑΒΑ. Ἐλάτε νὰκούσουμε. (στὸν Α'). Λοιπὸν :

Ὁ Α'. Γλυκιὰ χαρὰ ποῦ βρίσκεσαι δὲν ξέρω. Μὲς τὸ ποτῆρι δὲ σὲ βρῆκα κι οὔτε στὸ κορίτσι. Δὲν τραγουδάω τί εἶμαι τᾶφωνο πουλι ποῦ τρεῖς κραγιές σὺν περὶ σωμαίνει. Ὅταν μαραίνονται τὰ φύλλα τῶν δεντρῶν καὶ πέφτουν, τὸ κάτι πάνταδέθει μέσα μου, δὲν ξέρω τί ζητάει νὰ μοῦ θυμῆσει· (χωρὶς νὰ προσέχει στούς ἄλλους ξυνάργεται στὸ παράθυρο). Ὡ φεγκαράκι μου λαμπρό. (Ἀκούγεται ἀπόξω τραγούδι μὲ παθητικώτατη φωνὴ νεανικῆ).

Μὲς τὸ βυζὶ τῆς μάνας μου ἐκοιμώμουν
τὸ πρῶτο μου ὄνειρο σὺν πέρασε ἀπ' ἔμπρός μου
καὶ τὸ στεγνὸ μου ὄνειρο ζητώντας
γυρνᾶω ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου....

(μακραίνεται ἡ φωνή).

Ὁ Β' ΑΒΑ. (γελώντας). Καὶ τί δὲν ἀκούει κανεὶς στὸν κόσμο· (στούς ἄλλους, δείχνοντας τὸν Α'). Τὸ νοχοποῦλι οὐπάσε· (στὸν Α' σιυρίζοντας). Ἔ... δὲν ἀκούς;

Ὁ Α' (γυρίζοντας). Χάθηκε στὰ σκοτάδια....

Ὁ Β' Ποιός; ἔ τραγουδιστής; Καλὰ πάμε.... Ἔγὼ τώρα σοῦ μιλάω... (εἰρωνικῶς). Λοιπὸν ἡ μακαρίτισσα ἢ κυρούλα σου τί σοῦχε πωμένο;

Ὁ Γ'. Ἄστον τὸν κακομαίρη μὴν τοῦ θυμῆσει τοὺς πεθαμένους (γελᾷ).

Ὁ Δ'. Κουμπάρε· κουμπάρε· ὁ κουμπάρας σου εἶναι ραησιμένος. (σπάζουν ὄλοι στὰ γέλια).

Ὁ Α'. Ἔγὼ δὲ σὰς πειράζω... (τὸν περικυκλώνουν).

Ὁ Β'. (τραβώντας τὸν). Μήπως ἐγὼ σὲ πειράζω;

Ὁ Γ'. (σπρώχνοντας τὸ Β'). Ἄσ' τὸν ἄνθρωπο, δὲ σοῦ κάνει τίποτα....

Ὁ Δ'. (στὸ Β'. μὲ γέλιο). Καλὰ σοῦ λέει· (κάνει πὼς τὸν σπρώχνει καὶ τὸν ρίχνει ἀπάνου στὸν Α'). Ἀρχίζουν ὄλοι τὰ γέλια καὶ ἀλληλοσπρώχνονται ἐπιτηδες ρίχνοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ἀπάνου στὸν Α').

Ὁ Α'. (παρμερίζοντας ὀλοένα). Ἔγὼ δὲ σὰς πειράζω... Ἔγὼ δὲ σὰς πειράζω....

Ὁ Γ'. (στὸ Β'). Μὰ ἔχει δίκιο, δὲν ὑποφέρεσαι· (τὸν τραβᾶνε καὶ τὸν σαστίζουν).

Ὁ Α'. (φωνάζοντας). Μητέρα!.... Μητέρα!.....

Ὁ Β'. Σοῦτ βρέ!....

Ὁ Α'. Μητέρα!

Ὁ Β'. Σοῦτ! κακοχρονάχεις!...

Ὁ Α'. (προσπαθώντας νὰ μακρινθεῖ). Ἀφήστε με, νά! Τί σὰς κάνω!.. Μητέρα...

Ὁ Γ'. Μωρὸ τείσαι σὺ... (Ἀπάνου στὸ σπρώξιμο μπαίνει ὁ Βεζύρης).

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ (δυνατῶς). Ἔ! τί κάνετε ἐκεῖ;!... (ἡσυχάζουν).

Ὁ Α'. (μὲ παράπονο). Δὲν τοῦς φταίω σὲ τίποτις. Ἄφτοὶ μὲ πειράζουν. Ὅρίστε μας... (φέβγει).

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ (ἀρτηρά). Σὰς τῆχω χίλιες φορὲς πωμένο νὰν τὸν ἀφίνετε στὴν τρέλα του. Τὸ ξέρετε πὼς καταντένετε ἀνυπόφοροι; Σὰς τὸ λέγω λοιπὸν γιὰ τελεφταία φορὰ, μὴ τολμήσει καὶ τὸν ἐνοχλήσει κανένας· γιὰτὶ θὰν τοῦ δεῖξω ἔλη τὴν ἀρτηρότητα ποῦ ξέρεῖ. Πηγαίνετε· (στὸ Β'). Σὺ μείνε· (οἱ ἄλλοι φέβγουν).

Ὁ Β'. Ὅρίσατε.

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Τί ἔτρεξε πάλι;

Ὁ Β'. Τὰ ἴδια του ἔκανε· μὲ τὸ φεγκαράκι τᾶχει, μὲ τὰ κίτρινα λουλούδια.. Μὰ εἶναι νὰ μὴ γελᾷσει κανεὶς, Βεζύρη μου;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ (προσπαθώντας νὰ βιαστᾷξει τὸ ἦφος του). Δὲν ξέρω ἐγὼ.

Ὁ Β'. (παίρνοντας θάρρος). Μὰ πρέπει νὰ εἰσαστε κρυμένος γιὰ νὰ τὸν ἀκούστε καὶ νὰ ἴδετε πιά.

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Σὰς εἶπα ἔλουνῶν, δὲ σημαίνει τίποτις. Ἄφτος εἶναι ἕ φίλος τοῦ Βασιλιᾶ· τὸ καταλαβαίνεις; Σ' τὸ λέγω λοιπὸν καὶ νὰν τὸ πείς καὶ στούς ἄλλουνοῦς. Νὰ τὸν σέβονται, νὰ τὸν σέβονται. Τᾶκουσε;

Ὁ Β'. Ὁ ὀρισμός σας· (κάνει νὰ φέβγει).

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ποῦ πᾶς;

Ὁ Β'. Μὲ χρειάζεσαστε;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ναι. Ἐμαθα πὼς κανὰ δυὸ βραδιές τώρα γυρίζει ἓνας τοῦς δρόμους καὶ τραγουδάει Ἄφτον λοιπὸν τὸν χρειάζομαι. Θέλω ἀπὸ σένα νὰ μοῦ τὸν βρεῖς καὶ νὰ μοῦ τὸν φέρεις ἔσο τὸ γληγορότερα...

Ὁ Β'. (μὲ ὑποκρισίᾳ). Καὶ πὼς μπορῶ νὰ τὸν βρῶ;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ (μὲ τὸ συναδερφικὸ ἦφος). Ἄσ' τα ἀφτὰ καὶ μεταξὺ μας δὲ χρειάζονται. Θὰ μοῦ τὸν φέρεις σήμερα; Χωρὶς βία· ἐννοεῖς;

Ὁ Β'. Σήμερα; (τάχα πὼς σκέφτεται). Θὰ προσπαθῆσω.

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Θὰ τὸν πείσεις πὼς τὸν ζητᾶνε στὸ παλάτι... (ἀκούγεται πάλι σιγαλὴ τὸ τραγοῦδι καὶ διακόβει τὸ Βεζύρη).

Γυρνᾶω ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου
καὶ σὲ ζητᾶω, τοῦ ὄνειρου μου παρθένω,
ὦ καὶ ἂν τὰκοῦς θὰ σὲ τράβηξαν, φῶς μου,
τὰ τραγοῦδια μου τὰ μαγνητισμένα...

(Χάνεται πάλι. Φωνές από τὸ πάλαι. Ἐκείνη ἀπὸ τὴν ἀβλικῶν. Μακρότερα ἢ φωνὴ τοῦ Α'. «Φέγκισάκι μου λαμπρό» δυνατότερον μιὰ φωνή. «Βεζύρη! Βεζύρη! ποῦσαι...».)

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ὁ Βασιλιάς... (στὸ Β'). Λοιπὸν τρέχα καὶ καταλαβαίνεις.

Ὁ Β'. (πότημύ). Σὺ καταλαβαίνω καὶ θὰν τὸν φέρω (φέβγει).

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μπυλίνοντας μὲ ὄρμη). Μὰ ποῦ εἶναι ἀφτὸς λοιπὸν; Δὲν εἶπα τὸν θέλω νάρθει μπροστά μου;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ (ὕποκλινοντας). Σὲ λίγο εἶναι ἐδῶ, Μεγαλειότατε...

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (μπυλίνοντας). Παιδί μου.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Μητέρα μου. (ὁ Βεζύρης πιρ-μερισμένος καὶ μὲ κατεβυσμένο τὸ πρόσωπο, σημεῖο σεβασμοῦ, δείχνει πὸς εἶναι ἔτοιμος στὴν πρώτη διαταγή). Τί θέλεις, μητερούλα μου; (χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξει ξαπλώνεται στὸ διβάνι).

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (μπρός του). Γιατί ἐξέ μου λὲς λοιπὸν τί θέλεις;

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (σηκόνοντας ἀργιὰ τὰ μάτια του τὰ κατακοιρασμένα). Τί θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Ἴσως σὲ πειράξω, μητέρα μου...

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Δὲ μὲ πειράξεις, παιδί μου.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μὲ τὴν ματιά του). Λὲς, μητερούλα; (σηκόνεται ὀρθός). Λοιπὸν θέλω νὰ ζωσω μιὰ διαταγή στὴ στιγμή; νὰ σημάσουν ἕλες εἰς καμπάνες. Ἀπὸ τὰ μπετένια τοῦ κάστρου νὰνάφουν τὰ πολυχρωμότερα φῶτα ποῦ νὰνικρύζουν στὰ τετραπέρατα τοῦ βασιλείου μου, τοῦ βασιλείου μας, ἤθελα νὰ πῶ. Ὅλες εἰς μουσικὲς νάντηγάνε τὸν ὕμνο μου καὶ ὁ χορὸς τῶν κοριτσιῶν τῶν σκλάβων μου νὰ ψάλλει τίς χάρες μου... (Ὁ Βεζύρης σηκόνει λίγο τὸ κεφάλι). Λοιπὸν νὰ τὰ διατάξω αὐτὰ, μητέρα; Βεζύρη, Βεζύρη, ποῦσαι; ..

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Στους ὀρισμούς τῆς Μεγαλειότητάς σας!

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Μπα; Ἐδῶ εἶσαν; (κάνοντας χειρονομία). Εἶσαι πιστὸς Βεζύρης. Σέχτιμῶ στὴ μητέρα του). Ἐ, μητέρα. Δὲν τοῦ ἀξίζει;

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Σάγαπάει, παιδί μου, καλύτερα ἀπὸ τὰ μάτια του.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μὲ μικρὸ χιμόγελο). Ἀλήθεια; Εἶναι ἀλήθεια. Βεζύρη; Τὸν καλὸ μου τὸ Βεζύρη. Κ' ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ, μητέρα.. Σ' ἀγαπῶ, Βεζύρη;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Τὸ γνωρίζω, μεγαλειότατε.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Βέβαια! βέβαια. Ἀκούς, τὸν πιστὸ μου τὸ Βεζύρη... Κάτσε. Βεζύρη. (Ὁ Βεζύρης κάνει πὸς δειλιάζει). Κάτσε σοῦ λένε· ἐξὼ κοντά μου (τὸν φέρνει καὶ κάθεται). Γιὰ πὲς μου τώρα.

Ἐλα καὶ σὺ, μητέρα, κοντά. Πῶς πάνε οἱ δουλειὲς τοῦ κράτους;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ποτὲς δὲν πηγαιναν καλύτερα.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ἀλήθεια; Ὁ λαὸς μου εἶναι ἐφκαριστημένος;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ρωτᾶτε, μεγαλειότατε;

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Καὶ τί γιορτάδες μᾶς ἔτοιμάζεις, Βεζύρη;

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ὅ,τι ἀρέσει τῆς μεγαλειότητάς σας.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ Ἐμένα; (σηκόνεται). Ἐμένα, ἐμένα; Ὅχι ἐμένα, Βεζύρη! Ὅ,τι ἀρέσει τοῦ λαοῦ μου; τᾶκούς; Ἐμένα δὲ μοῦ ἀρέσει τίποτις... (γυρίζοντας στὴ μητέρα του). Μητέρα...

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Τί θέλεις, παιδί μου;...

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ὅλο τί θέλω καὶ τί θέλω... Τί νὰν τὸ κάμω τὸ τί θέλω; Μητέρα...

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Παιδί μου...

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Πὲς μου τί θέλω λοιπὸν;

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Θέλεις νὰ χορέψουν εἰς σκλάβους;

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (σεργιανόντας βιαιτικά). Τί; μωρὲ διασκέδαση! Ὅχι, ἔχι! Ἄλλο θέλω (βάνοντας τὸ χέρι του στὸ κούτελό του). Ἄχ! Τί γενίεται μέσα μου! Κάτι ἀναδέβει, μητέρα. Νά, ἐδῶ (δείχνει τὰ στήθια του). Δὲν ξέρω τεῖναι... (πέφτοντας στὸ διβάνι· σὲ λίγο). Βεζύρη, κέκεινος λοιπὸν ὁ τραγουδιστής; Φέρε μου τὸν λοιπὸν... φέρε μου τον...

Ὁ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ἐστεῖλα νὰ τὸν φέρω.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ὅλο ἔτσι λὲς (σηκόνεται). Πῶς εἶναι τὸ τραγούδι του; Τὸ θυμάσαι τὸ τραγούδι του; Ἄ! ἔχι; (κάνει νὰ φύγει). Θὰ τὸν ἔβρω λοιπὸν μοναχός μου.

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (τρέχοντας πίσω του). Παιδί μου.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (γυρίζοντας). Μὰ λοιπὸν γιατί δὲ μάρφνετε καὶ μιὰ στιγμή μονάχο; γιατί; θέλω νὰ εἶμαι μονάχος μου! Νά! ἀφτὸ θέλω, ἀφτό! Τὸ βρήκα τί θέλω. Θέλω νὰ εἶμαι μονάχος μου..... (ἐτοιμάζεται νὰ φύγει).

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Παιδί μου· ἐμεῖς σάγαπάμε... παιδί μου (τὸν πιάνει ὁ Βεζύρης βγαίνει). Ἐλα νὰ σοῦ πῶ.

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Τί θὰ μοῦ πῆς;

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Γιατί εἶσαι τόσο λυπημένος; Τί ζητᾶς; Θέλεις, ἔπως εἶπες, νὰ σημάνουμε τίς καμπάνες καὶ νὰ φωταγωγήσουμε τὰ μπετένια τοῦ κάστρου;

Ὁ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μὲ μικρὸ χιμόγελο). Ἀφτὰ τὰ εἶπα ἀστεῖα (σὲ λίγο). Πόσο χρονῶνε εἶμαι, μητέρα;

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Δεκαπέντε.

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Καὶ στὰ πόσα πρέπει νὰ γίνω ἀληθινὸς βασιλιάς;

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Γι' ἀφτὸ εἶσαι λυπημένος; Ἐσὺ εἶσαι, παιδάκι μου, ὁ ἀληθινὸς βασιλιάς. Ἐσὺ εἶσαι τὸ παιδί τοῦ πατέρα σου. Ἐσὺ εἶσαι τὸ καμάρι τῆς πολιτείας μας. Ἐσὺ....

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μὲ τὸ πικρὸ του χαμόγελο). Ἄκου ἄκου... μωρὲ δόξα! Εἶμαι βασιλιάς! μωρὲ χαρά! (μπαίνει ὁ Βεζύρης μὲ τὸν Α'. ἀβλικό) Ἄ! καλὸς τον... καλὸς τον... (τρέχει κοντὰ του καὶ τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι). Εἶδες σήμερα τὸ φεγκαράρι; Ἐλα νὰ τὸ ἴδουμε μαζί! (ἐρχονται στὸ παράθυρο). Πῆς λοιπόν: Φεγκαράρι μου λαμπρό...

Ἄ Α'. Φεγκαράρι μου λαμπρό...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Τώρα μάλιστα. Ἦθελα νὰ βρισκομουν στὴ χώρα τῶν κίτρινων λουλουδιῶν...

Ἄ Α'. Ἦθελα νὰ βρισκομουν στὴ χώρα τῶν κίτρινων λουλουδιῶν...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Νά! Τοῦτος εἶνε ὁ ἀληθινὸς μου φίλος. Ὅτι τοῦ πῶ τὸ κάνει... Δὲς μου τὸ χέρι σου, φίλε... (τοῦ πιάνει τὸ χέρι). Ἡ μακαρίτισσα ἢ κυρούλα μου μοῦ τῆχει πωμένο...

Ἄ Α'. Ἡ μακαρίτισσα ἢ κυρούλα μου μοῦ τῆχει πωμένο...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ὡ χρυσὲς ἱστορίες τῶν διαμαντένιων κόσμων.

Ἄ Α'. Ὡ χρυσὲς ἱστορίες τῶν διαμαντένιων κόσμων...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Εἶσαι ὁ φίλος μου!.. Εἶσαι ὁ φίλος μου! Φίλησέ μου τώρα τὸ χέρι... (ὁ ἀβλικὸς πιάνει νὰ τοῦ τὸ φιλήσει. Ἀκούγεται τὸ τραγοῦδι).

Δὲ σὲ ζητάω στὰ χαμηλά καὶ στίς καλύβες,
παρθένα, ποὺ σάντιμρουσα στὰ ὄνειράτά μου.
Στοὺς πύργους, στὰ παλάτια εἶσαι κρυμένη.
ὦ κι ἂν μάκους θὰ τραβηχτεῖς κοντὰ μου.....

(Χάνεται σιγά: ὁ Βασιλιάς τραβᾷ βιαστικὸς τὸ χέρι του χωρὶς νὰ φίσει νὰν τὸ φιλήσει ὁ ἀβλικός). Βεζύρη! Βεζύρη!... Τρέχα...

Ἄ ΒΕΖΥΡΗΣ. Ὅρισμός σας... (βγαίνει).

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (στὸν Α'). Ἐσὺ δὲν τὸν εἶδες ἀφτόν, δὲν τὸν εἶδες;

Ἄ Α'. Ὅχι!...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Γιατί δὲν τὸν εἶδες ἐσὺ; ἐσὺ εἶσαι ἐλέφτερος. Ἐσὺ μπορεῖς νὰ πηγαίνεις ὅπου θέλεις μοναχὸς σου. Δὲν τὸν εἶδες, ἀληθινά;

Ἄ Α'. Δὲν τὸν εἶδα...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Δὲν ἀξίζεις κ' ἐσὺ τίποτα, τίποτα κ' ἐσὺ. Ἀκούς... (σφυριανώντας). Ποιὸς κάθεται ἀπάνου στὰ ρόδα, ξέρεις ἐσὺ κανέναν; ἔ; δὲν ξέρεις; Ἄμ τί ξέρεις λοιπόν; (παίει κοντὰ του) Εἶ-

σαι κουτός, κουτός, κουτός! Ναι! Για πές μου: ἀληθινά, ἤθελες νὰ βρισκοσαν στὴ χώρα τῶν κίτρινων λουλουδιῶν;

Ἄ Α'. Ναι.

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (γελώντας πικρά). Καὶ γιατί δὲν πᾶς τότες;

Ἄ Α'. Δὲν ξέρω ποῦ εἶναι;

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ἄ! Μὰ εἶναι τέτια χώρα;

Ἄ Α'. Ναι!

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Καὶ δὲν ξέρεις ποῦ εἶναι: Εἶσαι κουτός! Ναι, κουτός! Ἄν εἶναι τέτια χώρα, καὶ εἶναι, σ' τὸ λέω κ' ἐγώ, εἶναι. Ἄν θέλεις νὰ εἴσων καὶ θέλεις, τὸ λές ἐσὺ, πρέπει νὰ πᾶς νὰν τὴ βρεῖς, φίλε. Τί κάθουσαι μὲ σταδρωμένα χέρια; Χά! χά! χά!... Εἶσαι κουτός! εἶσαι κουτός! (πέφτει στὸ ντιβάνι).

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Μά, παιδάκι μου...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (σηκώνεται). Νὰ σοῦ πῶ, μητέρα. Κάτι μὲ τραβᾷ ὄξω ἀπὸ τὸ παλάτι. Τί βασιλιάς εἶμαι νὰ μὴν ὀρίζω τὸν ἑαφτό μου; Θέλω νὰ βγῶ ἀπὸ δώ. Θέλω νὰ ἴδῶ τί θέλω καὶ νὰν τὸ βρῶ. Μὲ καταλαβαίνεις; Ἡ δική μου χώρα δὲν ἔχει κίτρινα λουλούδια, μητέρα. Ἐγὼ δὲν εἶμαι κουτός σὰν κι ἀφτόν. Ἀφήστε με νὰ πάω στὴ χώρα μου...

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Ἡ χώρα σου σὲ λαχταράει, ἀγόρι μου...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ἀγόρι; Τί θὰ πεῖ ἀγόρι; ἀγόρι εἶναι ἀφτός; (δείχνει τὸν Α'.)

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Παιδί μου...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Παιδί σου ναι. (παίει κοντὰ της, λίγο γλυκά). Τότες, μητέρα μου, ἔλα κ' ἐσὺ μαζί μου, σὰ δὲ θέλεις νὰ μ' ἀφήσεις..

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (μὲ παράπονα καὶ κλάψα). Ἐγὼ; ὅπου θέλεις μαζί σου εἶμαι. Ἡ χώρα σου δὲ θέλει νὰ σ' ἀφήσει.

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Μπά: Ἡ χώρα μου: καὶ γιατί;

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Γιατί εἶσαι τὸ μονάκριβο παιδί τοῦ πατέρα σου, γιατί σὲ θέλει νὰν τὴ δοξάσεις ὅπως ἐκεῖνος...

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ἡ χώρα μου: (περπιτώντας λίγο ἄξαφνα). Ἄς ἔρθει κι ἀφτὴ μαζί μου τότες.

Ἡ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Τί λές, παιδί μου: Δὲ γίνεται ἀφτό.

Ἄ ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μὲ πείσμα). Τότες ἐγὼ δὲν τὴν ἀγαπᾶω τέτια χώρα. μητέρα! Δὲν εἶμαι ἐγὼ γιὰ τέτια χώρα, μητέρα! Ναι... Ἡ χώρα μου εἶναι ἄλλου, ἄλλου... (ἀκούγεται τὸ τραγοῦδι)

ὦ κι ἂ μάκους θὰ τραβηχτεῖς κοντὰ μου,
συντρόφισσα τοῦ πόθου μου τοῦ αἰώνιου,
καὶ Μοῖρο σου κρατᾷ στέφανα γάμου
βασιλίσσα νὰ στήσω σε ἄλλου θρόνου.

(Χωρίς να πει τίποτις κινάει να φύγει).

‘Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΑΣΑ. Παιδί μου .. παιδί μου. Δέν άκουσ; Θά σ’ τόν φέρουν...(τόν πιάνει).

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Καλά λοιπόν, σκληροφυλάχτρα, δέν πάου πουθενά. Άσε με... Θέλω να ιδώ από τό παράθυρο μονάχα· (έρχεται στο παράθυρο). Φίλε, χάθηκε τό φεγκάρι, βασίλεψε, πάει! Έλα να ιδεις θεοσκάτεινα έξω. Τό νυχτοσκοτάδο...(άκουμπώντας στο παράθυρο και κοιτάζοντας). Τή φοβάσαι τή νύχτα, φίλε; Τή φοβάσαι, δέ μιλά; ;

‘Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΑΣΑ. Τή φοβάται.

‘Ο ΦΙΑΟΣ. Τή φοβάμαι.

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Κ’ είναι φίδι ή νύχτα που τή φοβάσαι, δειλέ; Έλα εδώ να ιδεις τά σκοτάδια. Μιλάνε τά σκοτάδια; Άς μιλήσουν λοιπόν να σκιάξουν κ’ έμένα. Κουτέ κουτέ, δέ βλέπεις τάστρα και πάου; Έκεινα μιλάνε σε μένα. Τί λέτε, άστέρια, τί λέτε; Ίδές, μητέρα, έσύ, ό κουτός δέ βλέπει. βουζζουν, βουζζουν οά χρυσομέλισες. Τ’ είναι τάστέρια, μητέρα; (ένω ό βουζζοί είναι άκόμα άκουμπισμένος, μπαίνει ό Βεζύρης μ’ ένα και στέκεται παρτίμερα. ‘Η βασίλισσα του κάνει νέμα. ‘Ο βουζζοί χωρίς νάντιληφτεί και να διακοπεί ξυκολουθεί). Τ’ είναι τάστέρια; Φίλε, πές μου κάνεμου τ’ είναι ή νύχτα, άφου δέν καταλαβαίνεις τάστέρια· (δυνατά) πές μου.

‘Ο ΦΙΑΟΣ. ‘Η νύχτα είναι ή πόρτα του Άδη.

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Τι; τι; ‘Η κυρούλα στέχει πουμένο κι άφτό;

‘Ο ΦΙΑΟΣ. Ναί!

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (γυρίζοντας). Σοφή γυναίκα ή κυρούλα σου· (βλέπει τό Βεζύρη και τόν άλλον). Λοιπόν, βεζύρη.

‘Ο ΒΕΖΥΡΗΣ. ‘Ο τραγουδιστής στέκεται μπροστά στη μεγαλειότητά σας· (δείχνει τόν άλλον).

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. ‘Ο τραγουδιστής; Σ’ είσαι ό τραγουδιστής που τραγουδάει τρεις νύχτες τόρα κάτου από τό παλάτι;

‘Ο ΑΛΛΟΣ. Έγώ είμαι ό κυνηγός των όνειρων μου...

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. ‘Ο κυνηγός των όνειρων σου; Και που τό ζητάς τόνειρό σου;

‘Ο ΑΛΛΟΣ. Άφτό θά μ’ έδηγήσει...

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (σκέφτεται. Σε λίγο). Έσύ ξέρεις τ’ είναι νύχτα;

‘Ο ΑΛΛΟΣ. Ξέρω.

‘Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Τ’ είναι;

‘Ο ΑΛΛΟΣ. Για μένα είναι τό γιοφύρι της ήμέρας....

(Άκολουθεί)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΜΑΣ ★ ★ ★ ★ ΚΙ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ★ ★ ★ ★ ★

‘Η δράση, έστω κ’ ένα μικρό μέρος της δράσης, ένός άτόμου δέν είναι βέβαια τόσο άπλό φαινόμενο, όσο μάς τό δείχνει ή αντικειμενική παρατήρηση. Με μιá προσεχτική ύποκειμενική εξέταση θά μπορούσε κανείς να διακρίνει μπροστά από κάθε κινητική ενέργεια έναν, κάποτε μόλις αλοθητό, κάποτε ένσυνείδητο και καθαρώτατο άγώνα. Οί κυβερνήτες της ζωής μας είναι πολλοί. Οί παλαιότεροι άνθρωποι τούς ώνόμαζαν θεούς. Οί θεοί αυτοί δέν έπαυαν ποτέ να είναι ώπλισμένοι και νάγωνίζονται προς τά επαναστατικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν άργότερα στις γενικές έννοιες του Κακού και της Άμαρτίας. Κ’ έπειδή ή έννοια του Καλού είχε πάντα πηγή της τήν Κοινωνία και τό συμφέρο της, ένω τό Κακό είχε τή ρίζα του στο άτομο και στην αντίθεσή του προς τό Σύνολο, κ’ έπειδή άκόμα ή έπίδραση της Κοινωνίας έπί του Άτόμου είχε καθαρώς πνευματική μορφή, ένω ό άτομισμός και ή έναντίωση είταν άπόρροια ένστίκτων και άσυνείδητων τάσεων, έγινε φυσικά μιá διάκριση μεταξύ Συνείδησης και Άσυνείδητου, ένας χωρισμός Πνεύματος και Έγλης, κ: αυτή είναι ή άπλοούστατη εξέγηση της πρώτης εμφάνισης του Δυϊσμού. Τό άτομο είχε μέσα του πληθος κληρονομημένα Ένστικτα, που δέ συμφωνούσαν καθόλου με τά συμφέροντα της Κοινωνίας. Όλα αυτά είχαν άσυνείδητη εκδήλωση και συνωψόθηκαν στην έννοια της Έγλης ως πηγής του Κακού. Μετά τή γέννησή του όμως τό Άτομο άνηκε στην Κοινωνία και ή Κοινωνία είταν εκείνη που του διέπλατε τή Συνείδηση σύμφωνα με τά κοινά συμφέροντα. Είταν λοιπόν φυσικότατο νάντατεθη ή Συνείδηση προς τό Άσυνείδητο, τό Πνεύμα προς τήν Έγλη, τό Καλό προς τό Κακό. Έδού ή φυσική πηγή του Δυϊσμού που γέννησε τις άκατανόητες μεταφυσικές έννοιες ένός άπόλυτου Άγαθού κ’ ένός άπόλυτου Κακού, άπό τις έποτες δέν μπόρεσε να ξεφύγει ούτε αυτό τό κριτικότατο πνεύμα του Κάντι. Και σήμερα άκόμα σε κάθε Πανεπιστήμιο ξυκολουθούν να διδάσκονται αυτές οι μεταφυσικές παρακρούσεις.

Έμείς τις αντίθεσεις αυτές δέ θά τις ονομάσουμε θεούς, αλλά ψυχολογικά έλατήρια. ‘Η συνισταμένη αυτών των έλατηρίων είναι ή ψυχή μας. Οί αντίθεσεις δέν είναι έξω, αλλά μέσα στον οργανισμό. Είναι ό φυσικότατος ανταγωνισμός μεταξύ του χτές και του σήμερα, μεταξύ του έγω και του μη έγω, τά όποια όλα είναι άνακατωμένα μέσα μας. Ένότητα, σκοπιμότητα, άρμονία είναι άνακουφιστικές